

Kullancsveszély

Kullancsok által terjesztett fertőzőbetegségek (zoonózisok) járványügyi helyzete

A kullancsok világszerte közel 300 betegséget terjesztenek. Közülük Magyarországon a legismertebb és a legrettegettebb a **vírusos agyhártyagyulladás (kullancs-encephalitis)**, a leggyakoribb pedig a **Lyme-kór**.

Munkánk során arra figyeltünk fel, hogy a Székesfehérvári, Abai, Enyingi, Gárdonyi Kistérség területén a 2010. évben jelentősen – az előző évihez képest több mint a háromszorosára – emelkedett a Lyme-kórban megbetegedettek száma, elsősorban a Velencei-tó környékén és kistérségünk déli részén lévő településeken élők, de a székesfehérvári lakosok körében is.

A kullancs agyvelő-gyulladás okozója vírus, a Lyme-kóré egy baktérium. Mindkét kórokozó a fertőzött kullancsokból kerül át a vérszívás kapcsán az ember szervezetébe.

A kullancs agyvelő-gyulladás védőoltással megelőzhető, de a Lyme-kór ellen még nem sikerült kifejleszteni humán oltóanyagot (a kutyák oltására már igen). A Lyme-kór a betegség korai szakaszában viszont megfelelő antibiotikummal tökéletesen gyógyítható.

LYME-KÓR

A Lyme-kór korai tünete „a vándorló bőrpír”, mely legkorábban a csípést követően 48 óra elteltével és rendszerint 1 hónapon belül jelenik meg. 5 cm-nél nagyobb átmérőjű, a bőrből nem kiemelkedő, ovális illetőleg kör alakú vöröses folt. A széli részeken terjed, a közepe elhalványul, „kokárdaszerű” rajzolatot ad. Kezelés nélkül sokáig, 1 évig is látható, de magától is elmúlhat. Kezdetben általában más tünet nincs is, de kísérheti fejfájás, láz, izomfájdalom. A betegség ebben a korai stádiumban

tökéletesen gyógyítható, viszont ha ilyenkor a gyógykezelés, illetőleg a betegség korai felismerése elmarad, több hónap, esetleg év múlva különböző szervek súlyos elváltozásai következhetnek: szívizom, idegrendszer, szem, ízületek (főleg a térdízület) gyulladása, amelyek már nem gyógyíthatók minden esetben maradéktalanul.

KULLANCS-ENCEPHALITIS (kullancs agyvelő-gyulladás)

A kullancs encephalitis 2010. évi járványügyi helyzete a Kistérségi Intézetünk területén kedvező, ennek ellenére fontos az óvatosság.

A kullancs agyvelő-gyulladás 2 fázisú betegség. A kullancs-csípést követően 7-14 nap múlva influenzához hasonló tünetek: láz, hőemelkedés, levertség, izomfájdalmak, fejfájás jelentkeznek. Ezt követően 4-7 napos láztalan állapot után hirtelen magas láz és idegrendszeri tünetek, szédülés, fejfájás, hányinger, hányás, tarkómerevség jelennek meg. Később eszméletvesztés, görcsrohamok és bénulások alakulhatnak ki, melyek kórházi intenzív kezelést, gépi lélegeztetést tesznek szükségessé. Ritkán előfordulhat maradandó bénulás és halálos kimenetel. **Védőoltással megelőzhető!** A védettség kialakulásához megfelelő időközben adott 3 oltás, majd a védettség fenntartásához 3-5 évente emlékeztető oltás szükséges. Az oltások megkezdésére a legalkalmasabb a téli időszak, hogy mire a kullancsok megjelennek, a védettségünk már kialakuljon. (Az alulimmunizált állapot a betegség súlyosságára kedvezőtlenül hat.)

KULLANCSOK ELLENI EGYÉNI VÉDEKEZÉS

Mindkét betegség elkerülésére a kullancsok elleni egyéni védekezés rendkívül fontos. Kirándulás, kerti munka, természetbeni szabadidős tevékenység után, de annak során is elengedhetetlen a **kullancsvizit**, főleg a testhajlatok, a deréktáj, és a hajas fejbőr (gyermekeknél a fül mögötti terület) alapos megtekintése. Ha kullancsot veszünk észre, azt azonnal

távolítsuk el. Erre bármely kéznél levő eszköz (szempilla csipesz, hajcsat, stb.) alkalmazható, de a legalkalmasabb a gyógyszerértárban beszerezhető kullancskiszedő csipesz, illetve kullancskiszedő kanál. Az idővesztéséget kerüljük, és ne próbálkozzunk a kullancs megfojtásával (petróleummal, krémekkel, olajjal, stb.), mert ez csak növeli a fertőzés veszélyét. A kullancsot minél közelebb a bőrhöz fogjuk meg, és egyenletes, folyamatos húzással távolítsuk el. Ne rángassuk, és ne nyomkodjuk a potrohát, mert a kullancs ilyenkor „öklendezi” a bőrünkbe a kórokozókat. Ha a kullancs feje kivételkor beleszakad a bőrbe, az nem jár kóros következménnyel, pár nap múlva szálkához hasonlóan magától kilökődik, és ez a rész már egyébként sem tartalmaz kórokozókat.

Fontos a megfelelő **öltözködés**. A kullancs nem a magasból veti magát áldozatára, hanem az alacsony bokrok leveleinek fonákján és a fűszálakon várakozik, majd ruházatunkkal, bőrünkkel, fejünkkel mintegy letöröljük, megfogjuk. Ezért természetjáráskor kerüljük a sűrűbb bozótot és aljnövényzetet, a kitaposott gyalog ösvényről ne téjünk le! Húzzunk hosszú nadrágot, a nadrág szárát tűrjük be a zokni alá, és a találkozási pontot ragasztócsíkkal zárjuk le. Lehetőleg hosszú ujjú, galléros felsőrészt derékon a nadrágba betűrve viseljünk. Célszerű – főleg a gyermekekre – világos színű vászonsapkát adni, hiszen az ő fejmagasságukban van a kullancsok élettere. A hosszú haját tűzzük fel, fonjuk be. A ruházatunk lehetőleg legyen világos színű, mert ezen könnyebben észrevehetjük a fekete kis parazitát.

Használjunk **kullancsriasztó** ún. repellens szereket a szabad bőrfelületekre, sőt a ruházatra is, mint pl. SZUKU, Protect B, Johnson Off, Autan Active, Unistop, stb.

A közhiedelemmel ellentétben a poly-B vitamin bevétele bizonyítottan nem tartja távol a kullancsokat.

Összeállította:

Dr. Lencsés Gyöngyi

ÁNTSZ Székesfehérvári, Abai, Enyingi, Gárdonyi Kistérségi Intézet tisztiorvosa